

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 22. joulukuuta 2022
(OR. en)

16352/22

Toimielinten väliset asiat:
2022/0031(COD)
2022/0030(COD)

COVID-19 191	TRANS 810
JAI 1748	COCON 64
POLGEN 188	COMIX 625
FRONT 468	SCHENGEN 114
FREMP 284	AVIATION 326
IPCR 121	PHARM 194
VISA 207	RELEX 1770
MI 996	TOUR 81
SAN 677	CODEC 2121

SAATE

Lähettäjä: Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ

Saapunut: 22. joulukuuta 2022

Vastaanottaja: Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri

Kom:n asiak. nro: COM(2022) 753 final

Asia: KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 753 final.

Liite: COM(2022) 753 final

Bryssel 22.12.2022
COM(2022) 753 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti

1. JOHDANTO

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 14. kesäkuuta 2021 asetuksen (EU) 2021/953 EU:n digitaalisen koronatodistuksen käyttöönotosta, jäljempänä 'EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva asetus'¹. Asetuksessa vahvistetaan yhteinen kehys covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotus-, testaus- tai parantumistodistusten antamiselle, todentamiselle ja hyväksymiselle, jotta voidaan helpottaa EU:n kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana. Asetukseen liittyy asetus (EU) 2021/954², jolla laajennetaan EU:n digitaalisen koronatodistuksen kehys koskemaan kolmansien maiden kansalaisia, jotka oleskelevat tai asuvat laillisesti jonkin jäsenvaltion alueella ja joilla on oikeus matkustaa toisiin jäsenvaltioihin EU:n lainsäädännön mukaisesti.

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevilla asetuksilla pyritään helpottamaan vapaata liikkuvuutta tarjoamalla kansalaisille yhteentoimivat ja yhteisesti hyväksytyt covid-19-rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevat todistukset, joita he voivat käyttää matkustaessaan. Euroopan parlamentti ja neuvosto jatkoivat 29. kesäkuuta 2022 asetusten voimassaoloa 30. kesäkuuta 2023 asti³. Voimassaolon jatkamisella varmistettiin, että matkustajat voivat jatkaa todistuksensa käyttämistä, jos epidemiatilanne heikentyy niin merkittävästi, että jäsenvaltioiden on otettava väliaikaisesti uudelleen käyttöön matkustusrajoituksia.

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan kehyksen voimassaolon jatkaminen ei kuitenkaan velvoita jäsenvaltioita pitämään voimassa tai asettamaan uusia vapaan liikkuvuuden rajoituksia. Kaikki EU:n sisäiset ihmisten vapaata liikkuvuutta koskevat rajoitukset, joilla ehkäistään SARS-CoV-2:n leviämistä, on syytä poistaa heti, kun epidemiatilanne sen sallii. EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämisvaatimus on yksi näistä rajoituksista. EU:n digitaalinen

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/953, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana (EUVL L 211, 15.6.2021, s. 1).

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/954, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi jäsenvaltioiden alueella laillisesti oleskeleville tai asuville kolmansien maiden kansalaisille covid-19-pandemian aikana sekä kyseisten todistusten todentamiseksi ja hyväksymiseksi (EUVL L 211, 15.6.2021, s. 24).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1034, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2022, kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetun asetuksen (EU) 2021/953 muuttamisesta (EUVL L 173, 30.6.2022, s. 37); ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1035, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2022, kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi jäsenvaltioiden alueella laillisesti oleskeleville tai asuville kolmansien maiden kansalaisille covid-19-pandemian aikana sekä kyseisten todistusten todentamiseksi ja hyväksymiseksi annetun asetuksen (EU) 2021/954 muuttamisesta (EUVL L 173, 30.6.2022, s. 46).

koronatodistus ja koordinoitusta lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annettu neuvoston suositus⁴ ovat selvästi edistäneet rajoitusten koordinoitua purkamista. Elokuun 2022 jälkeen kaikki jäsenvaltiot ovatkin poistaneet kaikki EU:n sisäiset matkustusrajoitukset, kuten EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämisvaatimuksen. Komissio katsoo neuvoston suosituksen päivittämistä koskevassa uusimmassa ehdotuksessaan⁵, että EU:ssa ei lähtökohtaisesti enää pitäisi olla käytössä pandemiaan liittyviä vapaan liikkuvuuden rajoituksia, paitsi jos epidemiatilanne huononisi vakavasti.

EU:n digitaalinen koronatodistus on ollut olennainen osa EU:n toimia covid-19-pandemian torjumiseksi, ja siitä on tullut nopeasti standardi niin Euroopassa kuin sen ulkopuolellakin. Sen jälkeen, kun EU:n digitaaliset koronatodistukset otettiin käyttöön, jäsenvaltiot ovat antaneet niitä jo yli kaksi miljardia kappaletta⁶. Niiden onnistunut käyttöönotto on vauhdittanut terveydenhuollon digitalisointia kaikissa jäsenvaltioissa. Asetuksella on myös tärkeä kansainvälinen ulottuvuus, kun se antaa komissiolle mahdollisuudet luoda yhteyksiä kolmansien maiden koronatodistusjärjestelmiin⁷. Järjestelmään on tähän mennessä liittynyt EU:n 27 jäsenvaltion lisäksi 49 kolmatta maata ja aluetta viidestä maanosasta.

Komissio toimitti EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen mukaisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen lokakuussa 2021, jäljempänä 'lokakuun 2021 kertomus'⁸ ja maaliskuussa 2022, jäljempänä 'maaliskuun 2022 kertomus'⁹. Näissä kertomuksissa esitettiin yleiskatsaus siitä, miten asetusta on pantu täytäntöön sen jälkeen, kun se hyväksyttiin 14. kesäkuuta 2021. Maaliskuun 2022 kertomuksessa arvioitiin myös asetuksen vaikutusta vapaan liikkuvuuden helpottamiseen, perusoikeuksiin ja syrjimättömyyteen sekä henkilötietojen suojaan covid-19-pandemian aikana.

⁴ Neuvoston suositus (EU) 2022/107, annettu 25 päivänä tammikuuta 2022, koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana ja suosituksen (EU) 2020/1475 korvaamisesta (EUVL L 18, 27.1.2022, s. 110).

⁵ Komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annetun suosituksen (EU) 2022/107 muuttamisesta (COM(2022) 681 final).

⁶ 31. lokakuuta 2022 mennessä. Yksityiskohtainen jäsenvaltiokohtainen erittely esitetään liitteessä I.

⁷ Kuten EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa säädetään.

⁸ Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti (COM(2021) 649 final).

⁹ Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 16 artiklan 2 kohdan mukaisesti (COM(2022) 123 final).

Jatkaessaan asetuksen voimassaoloa Euroopan parlamentti ja neuvosto säätivät, että komissio antaa uuden kertomuksen viimeistään 31. joulukuuta 2022¹⁰. Tässä kolmannessa kertomuksessa on määrä erityisesti luoda yleiskatsaus asetuksen täytäntöönpanosta saatuihin tietoihin, kuvata todistusten kotimaiseen ja kansainväliseen käyttöön sekä asetuksen 8 artiklan 2 kohdan nojalla annettujen täytäntöönpanosäädösten hyväksymiseen liittyvää kehitystä ja mahdollisesti päivittää aiemmassa kertomuksessa esitettyä arviota asetuksen vaikutuksista. Kertomuksessa on oltava myös arvio siitä, onko todistusten käytön jatkaminen asetuksen soveltamiseksi asianmukaista, kun otetaan huomioon epidemiologinen kehitys ja uusin saatavilla oleva tieteellinen näyttö.

Asetuksessa nimenomaisesti mainittujen aiheiden lisäksi tässä kertomuksessa on myös päivitettyjä tietoja annettujen EU:n digitaalisten koronatodistusten määrästä, uusimmista EU:n digitaalisten koronatodistusten järjestelmään liittyvistä teknisistä edistysaskelista ja asetuksen voimassaolon jatkamisen yhteydessä tehdyistä muutoksista. Edellisen kertomuksen jatkotoimenpiteenä esitetään myös päivitettyjä tietoja rokotustodistusten hyväksyntäajasta ja muusta asiaankuuluvasta kehityksestä, joka liittyy testaus-, parantumis- ja rokotustodistuksiin. Lopuksi kertomuksessa esitetään asetuksen soveltamisaikaa koskevia komission pohdintoja ja muita mahdollisia käyttötapauksia.

2. EU:N DIGITAALISTA KORONATODISTUSTA KOSKEVAN ASETUKSEN SOVELTAMINEN JA SEN VAIKUTUKSET PERUSOIKEUKSIIN JA SYRJIMÄTTÖMYYTEEN

2.1. Vapaan liikkuvuuden helpottaminen

2.1.1. Covid-19-pandemiaan liittyvien vapaata liikkuvuutta koskevien rajoitusten koordinointi – EU:n digitaalisen koronatodistuksen käyttö EU:n sisäisessä matkustuksessa

Kuten maaliskuun 2022 kertomuksessakin yksityiskohtaisemmin esitettiin, vapaata liikkuvuutta koskeva perusoikeus vahvistetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 45 artiklassa. Sen käyttämiseen voi kohdistua rajoituksia, kunhan niitä sovelletaan asiaa koskevien EU:n sääntöjen ja yleisten periaatteiden mukaisesti.

Covid-19-pandemian aikana jäsenvaltiot ryhtyivät kansanterveyden suojelemiseksi toimenpiteisiin, jotka rajoittivat oikeutta liikkua ja oleskella vapaasti EU:n alueella. Tällaisissa rajoituksissa on kunnioitettava EU:n lainsäädännön periaatteita, kuten suhteellisuus- ja syrjimättömyysperiaatteita. Toimenpiteet eivät saisi ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä kansanterveyden suojelemiseksi. Komissio korosti edelleen myös tätä velvoitetta

¹⁰ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 16 artiklan 3 kohta.

erilaisissa ehdotuksissa, joita on annettu vapaaseen liikkuvuuteen liittyen covid-19-pandemian aikana¹¹.

Kuten unionin yleinen tuomioistuin on todennut¹² (ks. lisätiedot 2.1.4 kohdassa), asetuksessa ei edellytetä jäsenvaltioiden ottavan käyttöön vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden rajoituksia¹³. Asetuksella varmistetaan kuitenkin, että jos jäsenvaltiot poistavat tietyt vapaata liikkuvuutta koskevat rajoitukset henkilöiltä, joilla on todiste rokotuksesta, testauksesta tai parantumisesta, kansalaiset voivat syrjimättömällä tavalla hyötyä rajoitusten poistamisesta käyttämällä asetuksen mukaisesti annettuja todistuksia.

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan kehyksen soveltamisen jatkamisesta annetussa asetuksessa tehdään selväksi, että soveltamisen jatkamista ei saisi tulkita siten, että se velvoittaisi jäsenvaltioita, varsinkaan niitä, jotka poistavat kansallisia kansanterveystoimenpiteitä, pitämään voimassa tai asettamaan vapaan liikkuvuuden rajoituksia¹⁴. Kaikki EU:n sisäiset ihmisten vapaata liikkuvuutta koskevat rajoitukset, joilla ehkäistään SARS-CoV-2:n leviämistä, on syytä poistaa heti, kun epidemiatilanne sen sallii. EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämisvaatimus on yksi näistä rajoituksista.

Varmistaakseen koordinoinnin koko EU:n alueella komissio on jatkanut pyrkimyksiään hyvin koordinoitun lähestymistavan soveltamiseksi vapaata liikkuvuutta koskevien rajoitusten käyttöönotossa. Parantuneen epidemiatilanteen huomioon ottamiseksi komissio ehdotti 14. lokakuuta 2022 uutta päivitystä koordinoituun lähestymistapaan, joka koskee EU:ssa matkustusta covid-19-pandemian aikana¹⁵. Neuvosto hyväksyi ehdotuksen 13. joulukuuta

¹¹ Ks. komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen covid-19-pandemian johdosta (COM(2020) 499 final), 4.9.2020, komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteentoimivien rokotus-, testaus- ja parantumistodistusten myöntämistä, todentamista ja hyväksymistä koskevasta kehyksestä vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana (digitaalinen vihreä todistus) (COM(2021) 130 final), 17.3.2021, komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana ja suosituksen (EU) 2020/1475 korvaamisesta (COM(2021) 749 final), 25.11.2021 ja komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kehyksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana annetun asetuksen (EU) 2021/953 muuttamisesta (COM(2022) 50 final), 3.2.2022.

¹² Määräys 29.4.2022, Abenante ym. v. parlamentti ja neuvosto, T-527/21, ECLI:EU:T:2022:278, 46–48 kohta.

¹³ Ks. myös EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen johdanto-osan 14 kappale: ”Tämän asetuksen tarkoituksena on helpottaa suhteellisuus- ja syrjimättömyysperiaatteiden soveltamista, kun on kyse vapaata liikkuvuutta koskevista rajoituksista covid-19-pandemian aikana, samalla kun tavoitellaan kansanterveyden korkeatasoista suojelua. Sitä ei saisi tulkita niin, että sillä helpotettaisiin vapaata liikkuvuutta koskevien rajoitusten tai muiden perusoikeuksien rajoitusten käyttöönottoa pandemian johdosta tai kannustettaisiin tähän, koska rajoituksilla on haitallisia vaikutuksia unionin kansalaisiin ja yrityksiin [...]”.

¹⁴ Asetuksen (EU) 2022/1034 johdanto-osan 16 kappale.

¹⁵ Komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annetun suosituksen (EU) 2022/107 muuttamisesta (COM(2022) 681 final).

2022¹⁶. Kuten ehdotuksessa esitetään, EU:ssa ei lähtökohtaisesti enää pitäisi olla käytössä pandemiaan liittyviä vapaan liikkuvuuden rajoituksia. Vaatimukset, joiden mukaan henkilöillä on oltava voimassa oleva EU:n digitaalinen koronatodistus, voitaisiin ottaa uudelleen käyttöön vain, jos epidemiatilanne huononisi vakavasti.

EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämisvaatimuksen ohella voidaan toteuttaa muita toimenpiteitä vain uuden huolta aiheuttavan tai seurantaa edellyttävän muunnoksen ilmaantumisen vuoksi, jotta voidaan hidastaa muunnoksen leviämistä, saada aikaa sairaalakapasiteetin lisäämiseen ja edistää rokotteiden kehitystyötä. Tätä niin sanottua hätäjarrumenettelyä voitaisiin käyttää myös tilanteissa, joissa epidemiatilanne huononee nopeasti ja vakavasti tavalla, joka viittaa uuden huolta aiheuttavan tai seurantaa edellyttävän SARS-CoV-2-muunnoksen ilmaantumiseen.

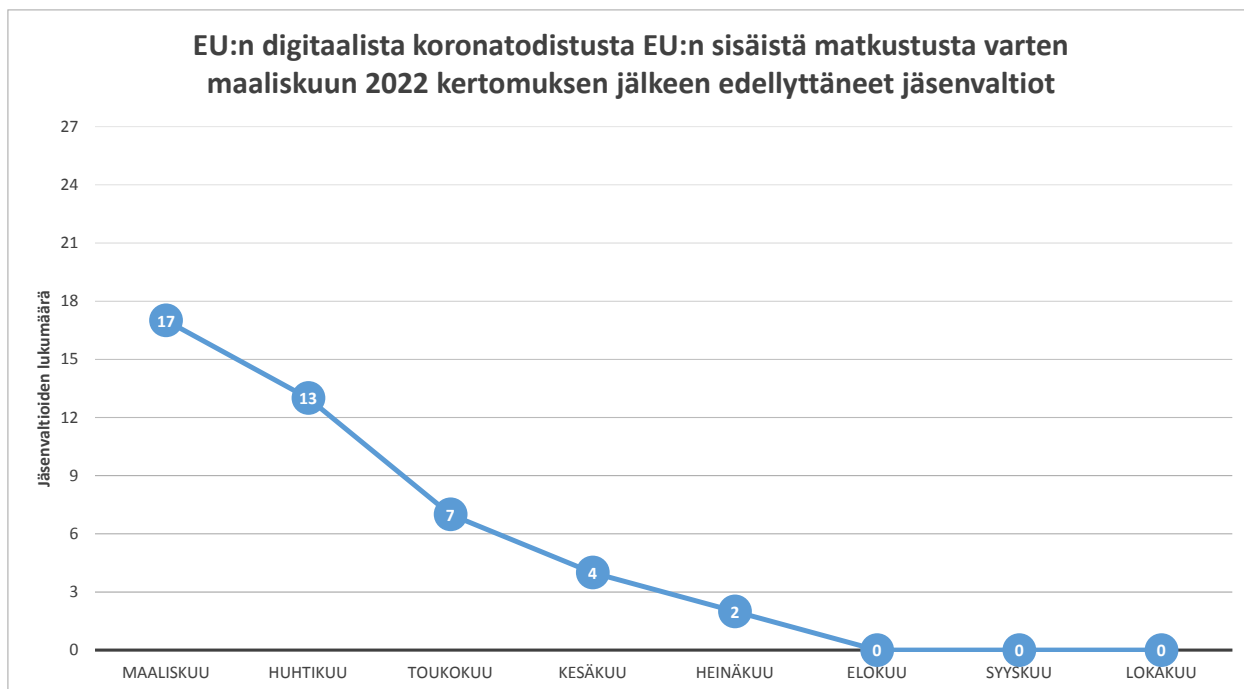
Jos jäsenvaltio alkaa vaatia voimassa olevan EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämistä tai toteuttaa lisätoimenpiteitä hätäjarrumenettelyn mukaisesti, sen olisi viipymättä ilmoitettava asiasta komissiolle ja muille jäsenvaltioille EU:n poliittisen kriisitoiminnan integroitujen järjestelyjen (IPCR) verkoston kautta ja annettava tietoa näiden matkustusrajoitusten syistä, odotetuista vaikutuksista, voimaantulosta ja kestosta. Lopuksi komissio ehdotti liikennevalokartan¹⁷ poistamista, koska se ei enää kuvaa asianmukaisesti EU:n epidemiatilannetta.

Suunniteltu lähestymistapa on kaiken kaikkiaan osoittautunut toimivaksi: EU:n digitaalinen koronatodistus helpotti vapaata liikkuvuutta, kun jäsenvaltiot katsoivat matkustusrajoitukset tarpeellisiksi. Se mahdollisti myös rajoitusten koordinoitun purkamisen siitä lähtien, kun tilanne sen salli. Epidemiatilanteen paranemisen myötä lakattiin vähitellen vaatimasta EU:n digitaalista koronatodistusta EU:n sisäisessä matkustuksessa. Maaliskuussa 2022, edellisen kertomuksen antamisen jälkeen 17 jäsenvaltiota vaati matkustajilta edelleen EU:n digitaalista koronatodistusta. Toukokuussa 2022 näitä jäsenvaltioita oli enää seitsemän ja elokuussa 2022 ei enää yhtään¹⁸ (ks. kaavio). Kaikki jäsenvaltiot olivat siis poistaneet kaikki EU:n sisäiset matkustusrajoitukset elokuuhun 2022 mennessä. Tämä osoittaa, että jäsenvaltiot eivät katsoneet tarpeelliseksi ottaa matkustusrajoituksia uudelleen käyttöön edes hetkellisten infektiokuippujen, kuten kesällä 2022 havaitun omikron BA.4- ja BA.5-alamuunnosten aiheuttaman aallon, ajaksi.

¹⁶ Neuvoston suositus, annettu 13 päivänä joulukuuta 2022, koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annetun suosituksen (EU) 2022/107 muuttamisesta (ei vielä julkaistu).

¹⁷ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/situation-updates/weekly-maps-coordinated-restriction-free-movement>

¹⁸ Tiedot perustuvat komission jatkuvaan matkustusrajoituksia koskevaan tiedonkeruuseen. Jäsenvaltiot ovat vahvistaneet ne IPCR-verkoston marraskuussa 2022 tekemässä kyselyssä. Kyselyyn vastasivat kaikki jäsenvaltiot Bulgariaa ja Tanskaa lukuun ottamatta.

2.1.2. EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 11 artiklan nojalla saadut tiedot

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa säädetään, että EU:n digitaalisen koronatodistuksen haltijoille voidaan asettaa lisärajoituksia vain, jos ne ovat tarpeen ja oikeasuhteisia kansanterveyden turvaamiseksi covid-19-pandemian johdosta. Jäsenvaltioilla on velvollisuus ilmoittaa asiasta komissiolle ja muille jäsenvaltioille 48 tuntia ennen tällaisten lisärajoitusten käyttöönottoa¹⁹. Komissio esitti kahdessa aiemmassa kertomuksessa yhteenvedon tämän säännöksen mukaisesti saaduista ilmoituksista. Maaliskuussa 2022 annetun uusimman kertomuksen jälkeen tällaisia ilmoituksia ei ole saatu.

Komissio on edelleen seurannut, miten EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva asetus ja neuvoston suositus koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana pannaan täytäntöön jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioilta kerättiin tietoja EU:n digitaalisesta koronatodistuksesta jäsenvaltioiden komissiolle ja neuvostolle toimittamien yhteenvetotaulukoiden avulla. Komissio keskeytti tämän tiedonkeruun sen jälkeen, kun viimeiset EU:n sisäiset matkustusrajoitukset poistettiin elokuussa 2022. Sitä voidaan kuitenkin tarvittaessa jatkaa.

¹⁹ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 11 artikla.

2.1.3. Edellisten kertomusten jatkotoimenpiteet: vaikutus matkustamiseen ja matkailuun, erityyppisten rokotteiden hyväksymiseen, perusoikeuksiin ja syrjimättömyyteen sekä henkilötietojen suojaan

2.1.3.1. Perusoikeudet ja syrjimättömyys

Maaliskuun 2022 kertomuksessa esitettiin, miten EU:n digitaalista koronatodistusta koskevalla asetuksella varmistetaan syrjimätön lähestymistapa mahdollistamalla yhteentoimivien todistusten antaminen rokotuksen, testauksen ja parantumisen perusteella. Asetuksella varmistetaan, että samasta lääketieteellisestä tapahtumasta annetut EU:n digitaaliset koronatodistukset hyväksytään perusteeksi luopua vapaan liikkuvuuden rajoituksista samoin edellytyksin, vaikka jäsenvaltioiden tehtäväksi jääkin (kansanterveyttä koskeva) päätös siitä, minkä tyyppiset todistukset ne hyväksyvät. Tämä arviointi pitää edelleen paikkansa.

2.1.3.2. Erityyppisten covid-19-rokotteiden hyväksyminen

2.1.3.2.1 Kliinisten tutkimusten kohteena olevat covid-19-rokotteet

Kuten jäljempänä 2.4.2 kohdassa selitetään tarkemmin, Euroopan parlamentti ja neuvosto tekivät EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen voimassaoloa jatkaessaan asetukseen myös muutoksen, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa EU:n digitaalisen koronatodistuksen covid-19-rokotteiden meneillään oleviin kliinisiin tutkimuksiin osallistuville henkilöille ja muut jäsenvaltiot voivat hyväksyä tällaiset todistukset perusteeksi luopua vapaan liikkuvuuden rajoituksista²⁰. Lisäksi asetuksessa annetaan terveysturvakomitean²¹ tehtäväksi antaa ohjeita, joilla varmistetaan koko EU:n kattava johdonmukainen lähestymistapa todistusten hyväksymiselle.

Komissio perusti teknisen työryhmän käsittelemään covid-19-rokotteiden kliinisiin tutkimuksiin osallistuville henkilöille myönnettäviä EU:n digitaalisia koronarokotustodistuksia. Sen tehtävänä oli laatia yhtenäistä lähestymistapaa koskevat ohjeet. Terveysturvakomitea hyväksyi 5. lokakuuta 2022 työryhmän laatiman asiakirjan ”Guidance on the mutual acceptance of EU Digital COVID Certificates issued to participants of clinical trials” (Ohjeet kliinisiin lääketutkimuksiin osallistuneille myönnettyjen EU:n digitaalisten koronatodistusten vastavuoroisesta hyväksymisestä)²². Ohjeissa todetaan, että jäsenvaltioiden olisi hyväksyttävä vastavuoroisesti todistukset kaikkien meneillään olevien kliinisten tutkimusten osalta erittelemättä niitä. Tätä lähestymistapaa olisi sovellettava kaikkiin EU- ja ETA-maiden julkisesti saatavilla oleviin covid-19-rokotteiden kliinisiin lääketutkimuksiin, jotka sisältyvät Euroopan lääkeviraston (EMA)

²⁰ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 5 artiklan 5 kohdan neljäs ja viides alakohta.

²¹ Lisätietoja asiasta on liitteessä II.

²² https://health.ec.europa.eu/publications/guidance-mutual-acceptance-eu-digital-covid-certificates-issued-participants-clinical-trials-covid_en

hallinnoimaan EU:n kliinisten tutkimusten tietokantaan (EudraCT) tai kliinisiä tutkimuksia koskevaan tietojärjestelmään (CTIS). Olisi myös tarkasteltava rajallista määrää keskeisiä kansainvälisiä lääketutkimuksia, joita ei kuitenkaan vielä tähän mennessä ole sisällytetty tietojärjestelmiin.

2.1.3.2.2 WHO:n hätätilannekäyttöön hyväksymät covid-19-rokotteet

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus hyväksyä EU:n myyntiluvan saaneita rokotteita koskevat rokotustodistukset perusteeksi luopua vapaata liikkuvuutta koskevista rajoituksista²³. Lisäksi jäsenvaltiot voivat myös luopua rajoituksista²⁴ sellaisten matkustajien osalta, jotka ovat saaneet Maailman terveysjärjestön (WHO) hätätilannekäyttöön hyväksymän rokotteen²⁵ tai toisessa jäsenvaltiossa kansallisella tasolla hyväksytyn rokotteen²⁶. Jäsenvaltioilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta tehdä näin.

Kuten edellisessä kertomuksessa todettiin, WHO:n hätätilannekäyttöön hyväksymiä rokotteita on hyväksytty käyttöön jäsenvaltioissa yhä enenevässä määrin. EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevasta väliaikaisesta rajoituksesta ja sen mahdollisesta poistamisesta annetussa neuvoston suosituksessa (EU) 2020/912²⁷ todetaan jo, että jäsenvaltioiden olisi poistettava EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskeva väliaikainen rajoitus myös henkilöiltä, jotka ovat saaneet WHO:n luettelossa olevan rokotteen (vaikka näihin matkustajiin saatetaan edelleen soveltaa lisävaatimuksia).

Komissio esitti ehdotuksessaan uudeksi EU:hun matkustusta koskevaksi neuvoston suositukseksi²⁸, (jolla on määrä korvata nykyinen komission suositus 2020/912), että kaikki unioniin saapuvia matkustajia koskevat covid-19-tautiin liittyvät rajoitukset olisi poistettava mutta tarvittaessa olisi hyväksyttävä WHO:n hyväksymät rokotteet. Niiden EU:n kansalaisten vapaan liikkuvuuden harjoittamisen helpottamiseksi edelleen, jotka ovat saaneet WHO:n luettelossa olevan rokotteen, sekä EU:hun suuntautuvan matkustuksen ja EU:n sisäisen matkustuksen välisen johdonmukaisuuden varmistamiseksi komissio ehdotti EU:n sisäistä

²³ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 5 artiklan 5 kohdan ensimmäinen alakohta. Luettelo on osoitteessa https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans_fi

²⁴ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 5 artiklan 5 kohdan toinen alakohta.

²⁵ <https://extranet.who.int/pqweb/key-resources/documents/status-covid-19-vaccines-within-who-eu-pq-evaluation-process>

²⁶ Perustuen siihen, mitä ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä 6 päivänä marraskuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/83/EY (EYVL L 311, 28.11.2001, s. 67) säädetään.

²⁷ EUVL L 208I, 1.7.2020, s. 1.

²⁸ Komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoidusta lähestymistavasta unioniin matkustamiseen covid-19-pandemian aikana ja neuvoston suosituksen (EU) 2020/912 korvaamisesta, COM(2022) 680 final.

matkustusta koskevan koordinoitun lähestymistavan uusimmassa päivityksessä²⁹ (ks. edellä 2.1.1 kohta), että jos jäsenvaltiot ottavat uudelleen käyttöön EU:n sisäistä matkustusta koskevia rajoituksia, niille olisi myös suositeltava, että ne hyväksyvät tällaisista rokotuksista annetut EU:n digitaaliset koronatodistukset. Neuvosto hyväksyi komission ehdotukset 13. joulukuuta 2022³⁰.

2.1.3.3. Vaikutukset matkustukseen ja matkailuun

Maaliskuun 2022 kertomuksessa esitettiin, miten EU:n digitaalinen koronatodistus on edistänyt EU:hun ja muihin maihin suuntautuvan kansainvälisen matkustuksen palautumista. Siinä annettiin myös tietoja kaupallisista lennoista³¹. Sen jälkeen saatujen tietojen mukaan lentoja oli EU:ssa vuonna 2022 enemmän kuin vuonna 2021 kaikkina muina kuukausina paitsi tammi- ja helmikuussa. Lokakuuhun 2022 mennessä lentoliikenne elpyi jo niin vahvasti, että lentoja oli vain 15 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2019. Eurocontrolin viimeisimmän ennusteen mukaan lentoliikenteen odotetaan jossain kohtaa vuonna 2024 elpyvän täysin vuoden 2019 tasolle³².

2.1.3.4. Henkilötietojen suoja

Maaliskuun 2022 kertomuksessa arvioitiin, noudatetaanko EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa EU:n tietosuojasääntöjä³³. Komissio on varmistanut myös, että kaikissa asetuksen säännösten perusteella hyväksytyissä täytäntöönpanosäädöksissä ja delegoiduissa säädöksissä noudatetaan tietojen minimoinnin periaatetta. Esitetty arvio pitää edelleen paikkansa.

Järjestelmään liittyneiden kolmansien maiden osalta (ks. 2.5.1 kohta) on tärkeää korostaa, että osallistujamaiden on kansallisia järjestelmiä ja palveluja perustaessaan noudatettava asiaankuuluvaa kyberturvallisuus- ja tietosuojalainsäädäntöä, jonka täytäntöönpanosta vastaavat asianomaiset kansalliset viranomaiset. Komissio vaatii järjestelmällisesti kaikkia jäsenvaltioita ja kolmansia maita toimittamaan itsearviointin lisävarmuuden saamiseksi siitä, että ne ovat ottaneet erityisesti huomioon tietyt, myös tietosuojaan liittyvät, riskit. Kaikkiin osallistujamaihin sovelletaan tiukkaa perehdytysprosessia, ja näiden vaatimusten noudattamatta jättäminen estää liittymisen EU:n digitaalisen koronatodistuksen kehykseen.

²⁹ Komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annetun suosituksen (EU) 2022/107 muuttamisesta (COM(2022) 681 final).

³⁰ Neuvoston suositus, annettu 13 päivänä joulukuuta 2022, koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annetun suosituksen (EU) 2022/107 muuttamisesta (ei vielä julkaistu).

³¹ Eurostat, ”Commercial flights by reporting country – monthly data”, 10.2.2022, saatavilla osoitteessa https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=avia_tf_cm&lang=en

³² <https://www.eurocontrol.int/sites/default/files/2022-10/eurocontrol-seven-year-forecast-2022-2028-october-2022.pdf>

³³ Ks. maaliskuun 2022 kertomuksen 2.2 kohta.

2.1.4. Muita tietoja EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen täytäntöönpanosta

Unionin yleinen tuomioistuin on maaliskuun 2022 kertomuksen jälkeen antanut useita määräyksiä, jotka koskevat EU:n digitaalisesta koronatodistuksesta annettua asetusta.

Asia Abenante ym. vastaan parlamentti ja neuvosto³⁴ koski kannetta asetuksen kumoamiseksi. Kantajat väittivät, että vapaan liikkuvuuden harjoittaminen sidotaan asetuksessa invasiiviseen terveydenhuollon velvoitteeseen eli rokotteen ottamiseen ja covid-19-testeihin. Kantajat väittivät myös, että asetuksella syrjitään rokottamattomia EU:n kansalaisia.

Unionin yleinen tuomioistuin jätti kanteen tutkimatta, koska se katsoi, että EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa vahvistetaan vain yhteinen kehys yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten antamiselle, todentamiselle ja hyväksymiselle, mutta siinä ei velvoiteta covid-19-rokoteen ottamiseen tai testin suorittamiseen eikä myöskään kyseisen todistuksen hallussa pitämiseen vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämiseksi³⁵. Vain jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä voidaan säätää tällaisen velvoitteen täyttämisen olevan edellytyksenä jäsenvaltion alueelle saapumiselle³⁶.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi myös, että asetuksen mukaan kukin jäsenvaltio voi erottaa toisistaan rokotusta, testausta ja taudista paranemista koskevat todistukset haluamallaan tavalla. Asetuksessa säädetään jäsenvaltioiden velvoitteesta hyväksyä kyseiset todistukset, jos ne poistavat tietyt matkustusrajoitukset henkilöiltä, joilla on todiste rokottamisesta, testauksesta tai parantumisesta³⁷.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti myös, että jos EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva asetus kumottaisiin, jäsenvaltiot voisivat edelleen rajoittaa matkustusta kansanterveyden suojeluun liittyvistä syistä asettamalla matkustuksen ehdoksi todisteet rokottamisesta, testauksesta tai parantumisesta. Jäsenvaltioilla ei tässä tapauksessa kuitenkaan enää olisi velvoitetta hyväksyä muiden jäsenvaltioiden antamia todistuksia. Asetuksen kumoaminen johtaisi näin ollen siihen, ettei matkustajilla olisi enää mahdollisuutta esittää oman kotijäsenvaltionsa antamaa rokotus-, testaus- tai parantumistodistusta voidakseen täyttää jonkin muun jäsenvaltion asettamat velvoitteet³⁸.

³⁴ Määräys 29.4.2022, Abenante ym. v. parlamentti ja neuvosto, T-527/21, ECLI:EU:T:2022:278.

³⁵ Määräys 29.4.2022, Abenante ym. v. parlamentti ja neuvosto, T-527/21, ECLI:EU:T:2022:278, 21 kohta.

³⁶ Määräys 29.4.2022, Abenante ym. v. parlamentti ja neuvosto, T-527/21, ECLI:EU:T:2022:278, 22 kohta.

³⁷ Määräys 29.4.2022, Abenante ym. v. parlamentti ja neuvosto, T-527/21, ECLI:EU:T:2022:278, 25–26 kohta.

³⁸ Määräys 29.4.2022, Abenante ym. v. parlamentti ja neuvosto, T-527/21, ECLI:EU:T:2022:278, 33 kohta.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin jätti tutkimatta kaksi tapausta³⁹. Niissä riitautettiin 21. joulukuuta 2021 annettu komission delegoitu asetus (EU) 2021/2288, jossa vahvistetaan sitova 270 päivän hyväksyntäaika perusrokotussarjaa koskeville rokotustodistuksille EU:n sisäistä matkustusta varten. Kummassakin tapauksessa kantajat väittivät, että delegoidulla asetuksella ylitettiin komissiolle annettu toimivalta ja vaikutettiin suhteettomasti heidän oikeuteensa vapaaseen liikkuvuuteen. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että molemmat kanteet oli jätettävä tutkimatta. Se korosti jälleen, että EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa, sellaisena kuin se on muutettuna delegoidulla asetuksella, ei velvoiteta esittämään EU:n digitaalista koronatodistusta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämiseksi. Sama koskee myös seurauksia, jotka jäsenvaltioiden on kannettava, kun tällaisten todistusten voimassaoloaika päättyy 270 päivän hyväksyntäajan umpeutuessa⁴⁰. Delegoidussa asetuksessa ei säädetä edes epäsuorasti velvoitteesta tehosteannoksen hankkimiseen perusrokotussarjatodistuksen hyväksyntäajan päätyttyä⁴¹.

Kuten maaliskuun 2022 kertomuksessa todetaan, komissio on myös jatkuvasti pyrkinyt antamaan kansalaisille täsmällisiä ja käyttäjäystävällisiä tietoja EU:n digitaalisesta koronatodistuksesta ja matkustusrajoituksista muun muassa perustamalla Re-open EU - sivuston⁴² ja julkaisemalla vastauksia yleisimpiin näitä aiheita koskeviin kysymyksiin. Re-open EU -sivuston käytettävyyttä on jatkuvasti parannettu. Se julkaistiin kesäkuussa 2020, minkä jälkeen sille on tehty noin 44,7 miljoonaa käyntiä eli keskimäärin 51 500 käyntiä päivässä. Lisäksi komissio on toimittanut tietoja Europe Direct -keskustietopalveluun⁴³, joka vastasi vuonna 2021 yhteensä 55 725:een koronaviruspandemiaa (myös matkustussääntöjä) koskevaan kysymykseen⁴⁴.

2.2. EU:n digitaalisen koronatodistuksen käyttö maiden sisäisiin tarkoituksiin

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa säädetään todistuksen käytöstä EU:ssa matkustamisen yhteydessä koronaviruspandemian aikana. Kuten aiemmissa kertomuksissa on esitetty, EU:n lainsäädännössä ei säädetä EU:n digitaalisten koronatodistusten käytöstä kansallisella tasolla eikä kielletä sitä. Tämä tarkoittaa sitä, että EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallinen käyttö on jatkossakin jäsenvaltioiden päätettävissä. Jäsenvaltioiden tehtävänä on päättää, mitä terveydensuojelutoimia esimerkiksi pääsy työpaikalle, kulttuuritapahtumiin, ravintolaan jne. edellyttää. Jäsenvaltiot voivatkin käyttää EU:n digitaalisia koronatodistuksia tällaisiin maan sisäisiin tarkoituksiin. Niiden on kuitenkin säädettävä

³⁹ Määräys 7.10.2022, OG ym. v. komissio, T-101/22, ei julkaistu; ja määräys 7.10.2022, ON v. Euroopan komissio, T-103/22, ei julkaistu.

⁴⁰ Määräys 7.10.2022, OG ym. v. komissio, T-101/22, ei julkaistu, 11 kohta.

⁴¹ Määräys 7.10.2022, OG ym. v. komissio, T-101/22, ei julkaistu, 13–14 kohta.

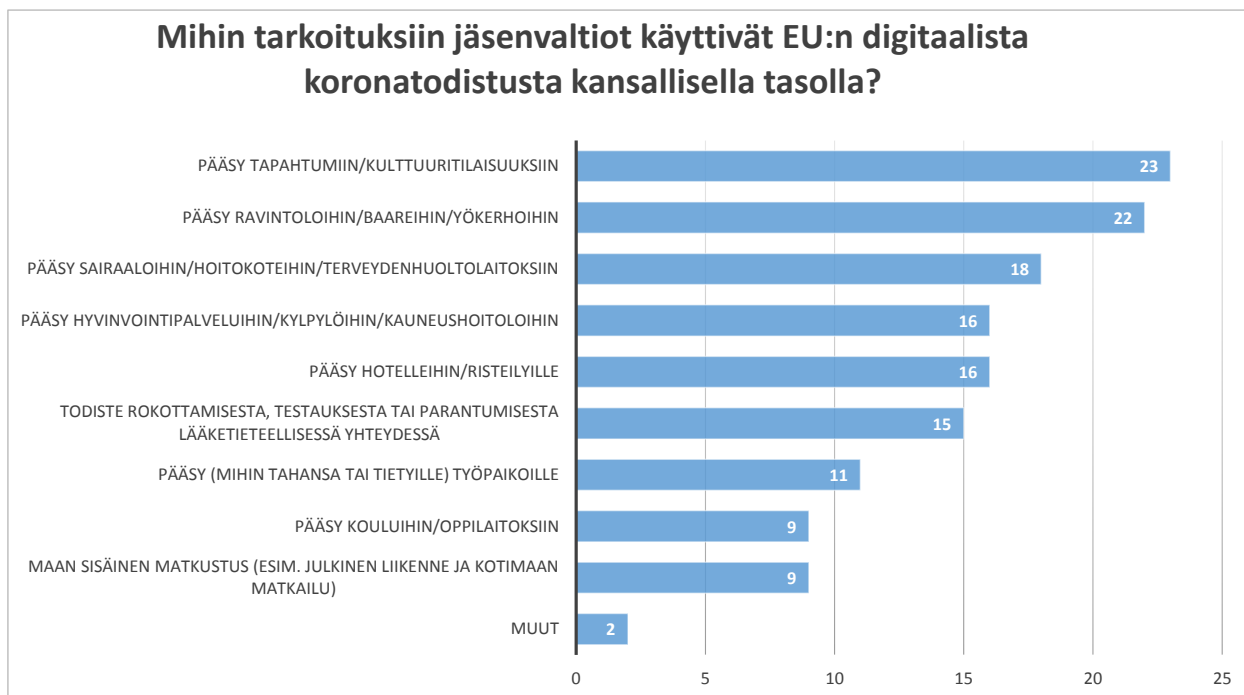
⁴² <https://reopen.europa.eu/>

⁴³ https://european-union.europa.eu/contact-eu/write-us/answering-your-questions_fi

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/edcc_annual_activity_report_2021.pdf

oikeusperustasta kansallisessa lainsäädännössä, jonka on oltava muun muassa tietosuojavaatimusten mukainen.

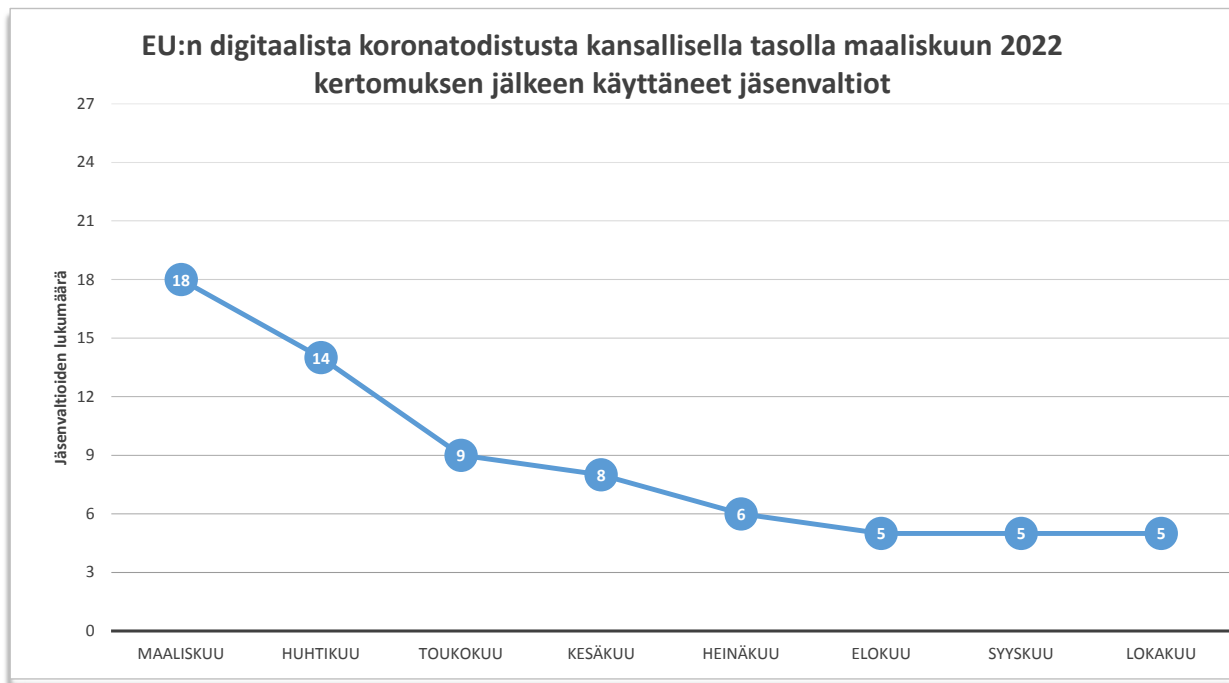
Kaikki marraskuussa 2022 tehtyyn kyselyyn vastanneet jäsenvaltiot⁴⁵ ilmoittivat käyttäneensä EU:n digitaalista koronatodistusta tällaisiin tarkoituksiin. Yleisimmin ne käyttivät todistusta tapahtumiin, kulttuuritilaisuuksiin tai ravintoloihin pääsyn edellytyksenä. Monet niistä käyttivät todistusta myös terveydenhuoltolaitoksiin, hyvinvointikeskuksiin tai hotelleihin pääsyn ehtona. Lisäksi todistusta käytettiin usein lääketieteellisessä asiayhteydessä todisteena rokottamisesta, testauksesta tai parantumisesta. Harvemmin sitä käytettiin työpaikalle tai kouluun/yliopistoon pääsyn tai julkisen liikenteen käytön edellytyksenä.

Epidemiatilanteen paranemisen myötä EU:n digitaalisten koronatodistusten käyttö maiden sisäisiin tarkoituksiin väheni samoin kuin niiden käyttö EU:n sisäiseen matkustukseen. Maaliskuussa 2022, maaliskuun 2022 kertomuksen antamisen jälkeen 18 jäsenvaltiota ilmoitti vielä käyttävänsä EU:n digitaalista koronatodistusta maan sisäisiin tarkoituksiin. Toukokuussa 2022 näin teki enää vain yhdeksän jäsenvaltiota ja elokuussa 2022 lopulta vain viisi jäsenvaltiota

⁴⁵ Tiedot perustuvat IPCR-verkoston marraskuussa 2022 tekemään kyselyyn. Kyselyyn vastasivat kaikki jäsenvaltiot Bulgariaa ja Tanskaa lukuun ottamatta.

(ks. kaavio)⁴⁶. Jäljelle jääneet viisi jäsenvaltiota käyttävät EU:n digitaalista koronatodistusta enää harvoin tarkoituksiin, kuten terveydenhuoltolaitoksiin ja hoitokoteihin pääsyn edellytyksenä.

2.3. Tekninen täytäntöönpano

2.3.1. Annettujen EU:n digitaalisten koronatodistusten lukumäärä

Jäsenvaltiot olivat 31. lokakuuta 2022 mennessä antaneet yli 2,2 miljardia EU:n digitaalista koronatodistusta. Niistä 1,4 miljardia oli rokotustodistuksia, 660,8 miljoonaa testaustodistuksia ja 96,4 miljoonaa parantumistodistuksia. Yksityiskohtainen jäsenvaltiokohtainen erittely esitetään liitteessä I.

2.3.2. EU:n yhdyskäytävä ja teknisen tason työ

2.3.2.1. Maaliskuun 2022 kertomuksen jälkeen tapahtunut kehitys

Komissio ja jäsenvaltiot ovat yhdessä laatineet sähköisten terveyspalvelujen verkoston puitteissa tekniset eritelmät, standardit ja ohjeet, jotka koskevat EU:n digitaalisen koronatodistuksen

⁴⁶ Jäljelle jääneet jäsenvaltiot ovat Espanja, Italia, Itävalta, Kypros ja Saksa. Espanjassa on erityisiä alueellisia sääntelyjä, mikä tarkoittaa, että vain osa alueista käyttää EU:n digitaalista koronatodistusta edelleen maan sisäisiin tarkoituksiin.

antamista, todentamista ja hyväksymistä⁴⁷. Kaikki sähköisten terveystietojen verkostossa kehitetyt eritelmät perustuvat avoimiin standardeihin, ja ne julkaistaan avoimen lähdekoodin tuotteina sähköisten terveystietojen verkoston verkkosivustolla⁴⁸ ja GitHubissa⁴⁹. Tämä on helpottanut yhteentoimivuuden luomista kolmansien maiden kehittämien järjestelmien kanssa.

Maaliskuusta 2022 lähtien EU:n digitaalisten koronatodistusten järjestelmän parantamiseen tähtäävän teknisen tason työn puitteissa on otettu käyttöön mekanismi EU:n digitaalisten koronatodistusten peruutusluetteloiden vaihtamiseksi automaattisesti EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävän kautta, joka on keskeinen osa luottamuskehystä. Sen puitteissa on myös päivitetty tekniset eritelmät, jotta voidaan ottaa huomioon EU:n digitaalisen koronatodistuksen voimassaolon jatkamiseen liittyvät uudet mahdollisuudet, kuten rokotustodistusten antaminen meneillään oleviin kliinisiin rokotetutkimuksiin osallistuville sekä parantumis- ja testaustodistusten antaminen laboratorioissa tehtävien antigeenitestien perusteella.

2.3.2.1. Mekanismi peruutettujen todistusten luetteloiden vaihtoa varten

Todistusten peruuttaminen voi auttaa suojelemaan kansanterveyttä siinä tapauksessa, että todistuksia on annettu virheellisesti, vilpillisen menettelyn vuoksi tai vialliseksi havaitun covid-19-rokote-erän käytön keskeyttämisen jälkeen. Tässä yhteydessä EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa on jo säädetty, että sen luottamuskehys voi tukea peruutettuja todistuksia koskevien yksilölliset todistustunnukset sisältävien luetteloiden kahdenvälistä vaihtoa⁵⁰. Vaihdettavat todistusten peruutusluettelot eivät saisi sisältää mitään henkilötietoja yksilöllisiä todistustunnuksia lukuun ottamatta.

Helpottaakseen todistusten peruutusluetteloiden rajat ylittävää automaattista vaihtoa EU:n digitaalisen koronatodistuksen keskitetyn yhdyskäytävän kautta noudattaen kaikilta osin tietojen yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevia vaatimuksia komissio on laatinut yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa peruutusmekanismia koskevat eritelmät, jotka vahvistetaan komission täytäntöönpanopäätöksessä (EU) 2022/483⁵¹. Peruutusmekanismeissa on kaksi osaa. Ensimmäinen osa koskee EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävää ja on velvoittava. Toinen osa koskee tapaa, jolla jäsenvaltiot jakavat peruutusluettelot kansallisesta infrastruktuurista todentajasovelluksille. Se ei ole velvoittava. Jälkimmäisen osalta jäsenvaltiot

⁴⁷ Sähköisten terveystietojen verkosto on vapaaehtoinen verkosto, joka yhdistää jäsenvaltioiden nimeämät sähköisistä terveystieteiluista vastaavat kansalliset viranomaiset. Se on perustettu direktiivin 2011/24/EU 14 artiklan nojalla.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/health/ehealth/covid-19_fi

⁴⁹ <https://github.com/eu-digital-green-certificates>

⁵⁰ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 4 artiklan 2 kohta.

⁵¹ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/483, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2022, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/953 vahvistetun EU:n digitaalisen koronatodistuksen luottamuskehysten täytäntöönpanoa koskevista teknisistä eritelmistä ja säännöistä annetun täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2021/1073 muuttamisesta (EUVL L 98, 25.3.2022, s. 84).

voivat vapaasti valita monista eri vaihtoehtoista, joista kaikissa otetaan huomioon yksityisyyteen liittyvät huolenaiheet.

2.3.2.1. Teknisiin eritelmiin asetuksen (EU) 2022/1034 perusteella tehdyt muutokset

Kuten 2.4.1 ja 2.4.2 kohdassa selitetään tarkemmin, EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen voimassaolon jatkamiseksi annetun asetuksen mukaan todistuksia voidaan antaa myös kliinisten tutkimusten kohteena oleville covid-19-rokotteille ja parantumis- ja testaustodistuksia voidaan antaa laboratoriossa tehtävien antigeenitestien perusteella. Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/1516⁵² hyväksyttiin näiden muutosten huomioon ottamiseksi EU:n digitaalisen koronatodistuksen täyttämistä koskevissa teknisissä eritelmissä ja säännöissä, joita täydennetään EU:n digitaalisten koronatodistusten arvojoukkoja koskevien ohjeiden päivitetyllä versiolla⁵³.

2.3.2.2. Mukautettujen covid-19-rokotteiden koodaus

Komissio hyväksyi EMAn suositusten⁵⁴ perusteella 1. syyskuuta 2022 päätökset mukautettujen covid-19-rokotteiden Comirnaty Original/Omicron BA.1⁵⁵ ja Spikevax bivalent Original/Omicron BA.1⁵⁶ EU:n laajuisesta hyväksynnästä. Nämä rokotteet ovat alkuperäisten rokotteiden Comirnaty (Pfizer/BioNTech) ja Spikevax (Moderna) mukautettuja versioita, ja ne on kehitetty suojaamaan omikronin BA.1-alamuunnokselta alkuperäisen SARS-CoV-2-kannan lisäksi. Myöhemmin syyskuussa komissio hyväksyi myös Comirnaty Original/Omicron BA.4-5 -rokotteen. Se on mukautettu covid-19-rokote, joka on kehitetty suojaamaan omikronin BA.4- ja BA.5-alamuunnoksilta alkuperäisen SARS-CoV-2-kannan lisäksi⁵⁷, asiaa koskevan EMAn suosituksen⁵⁸ mukaisesti. Komissio hyväksyi 20. lokakuuta 2022 Spikevax bivalent

⁵² Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1516, annettu 8 päivänä syyskuuta 2022, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/953 vahvistetun EU:n digitaalisen koronatodistuksen luottamuskehiksen täytäntöönpanoa koskevista teknisistä eritelmistä ja säännöistä annetun täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2021/1073 muuttamisesta (EUVL L 235, 12.9.2022, s. 61).

⁵³ https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-11/eu-dcc-value-sets_en.pdf

⁵⁴ <https://www.ema.europa.eu/en/news/first-adapted-covid-19-booster-vaccines-recommended-approval-eu>

⁵⁵ Commission Implementing Decision of 1.9.2022 amending the conditional marketing authorisation granted by Decision C(2020) 9598(final) for “Comirnaty - tozinameran, COVID-19 mRNA vaccine (nucleoside-modified)”, a medicinal product for human use (C(2022) 6459 final).

⁵⁶ Commission Implementing Decision of 1.9.2022 amending the conditional marketing authorisation granted by Decision C(2021) 94(final) for “Spikevax - elasomeran”, a medicinal product for human use (C(2022) 6458 final).

⁵⁷ Commission Implementing Decision of 12.9.2022 amending the conditional marketing authorisation granted by Decision C(2020) 9598(final) for “Comirnaty - tozinameran, COVID-19 mRNA vaccine (nucleoside-modified)”, a medicinal product for human use (C(2022) 6632 final).

⁵⁸ <https://www.ema.europa.eu/en/news/adapted-vaccine-targeting-ba4-ba5-omicron-variants-original-sars-cov-2-recommended-approval>

Original/Omicron BA.4-5 - rokotteen⁵⁹, joka on toinen bivalentti rokote omikronin BA.4- ja BA.5-muunnoksia vastaan.

Komissio kuuli terveysturvakomiteaa näiden mukautettujen rokotteiden koodaamisesta EU:n digitaaliseen koronatodistukseen. Useimmat jäsenvaltiot eivät tässä yhteydessä pitäneet kovinkaan tarpeellisenä tehdä EU:n digitaalisessa koronatodistuksessa eroa mukautettujen rokotteiden ja niiden alkuperäisen version välillä vapaan liikkuvuuden helpottamista varten. Monet jäsenvaltiot kuitenkin erottavat eri rokotetyypit toisistaan kansallisissa terveydenhuoltojärjestelmissään tai tietokannoissaan muita tarkoituksia, etenkin lääketurvatoimintaa ja kansanterveyttä varten. Mukautetut covid-19-rokotteet koodataan näin ollen EU:n digitaaliseen koronatodistukseen samalla tavalla kuin niiden alkuperäinen versio. Sähköisten terveyspalvelujen verkosto on kuitenkin laatinut ehdotuksen näiden mukautettujen rokotteiden koodaamisesta eri tavalla siltä varalta, että tällainen erottelu katsottaisiin tarpeelliseksi.

Mukautettujen covid-19-rokotteiden koodausta edellä esitetyllä tavalla kuvataan sähköisten terveyspalvelujen verkoston 19. lokakuuta 2022 julkaisemissa päivitettyissä ohjeissa, jotka koskevat EU:n digitaalisten koronatodistusten arvojoukkoja⁶⁰.

2.3.2.1. Kolmen annoksen perusrokotussarjan covid-19-rokotteiden koodaaminen

Komissio hyväksyi 20. lokakuuta 2022 EMAn suosituksen⁶¹ mukaisesti covid-19-rokotteiden Comirnaty⁶² ja Spikevax⁶³ vähintään kuuden kuukauden ikäisille lapsille tarkoitetut valmistemuodot. Comirnatyn osalta perusrokotus koostuu kolmesta annoksesta. Yksittäiset annokset ovat pienempiä kuin aiemmin hyväksyttyjen ikäryhmien annokset. EU:ssa aiemmin hyväksytyt covid-19-rokotteet ovat olleet yhden tai kahden annoksen rokotteita.

Tässä yhteydessä komissio selvensi jäsenvaltioille ja EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävään liittyneille kolmansien maiden ja alueiden edustajille tämän kolmen annoksen sarjana annettavan lapsille tarkoitetun Comirnatyn valmistemuodon koodaamista EU:n

⁵⁹ Commission Implementing Decision of 20.10.2022 amending the marketing authorisation granted by Decision C(2022)7163(final) for “Spikevax - elasomeran”, a medicinal product for human use. EMAn suositus (C(2022) 7632 final), saatavilla osoitteessa <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-approval-second-adapted-spikevax-vaccine>

⁶⁰ https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-11/eu-dcc-value-sets_en.pdf

⁶¹ <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-approval-comirnaty-spikevax-covid-19-vaccines-children-6-months-age>

⁶² Commission Implementing Decision of 20.10.2022 amending the marketing authorisation granted by Decision C(2022) 7342(final) for “Comirnaty - tozinameran, COVID-19 mRNA vaccine (nucleoside-modified)”, a medicinal product for human use (C(2022) 7630 final).

⁶³ Commission Implementing Decision of 20.10.2022 amending the marketing authorisation granted by Decision C(2022)7163(final) for “Spikevax - elasomeran”, a medicinal product for human use (C(2022) 7632 final).

digitaaliseen koronatodistukseen⁶⁴. Tämä selvennys ei edellyttänyt teknisten eritelmien muuttamista.

2.4. EU:n digitaaliseen koronatodistukseen liittyvä kehitys

2.4.1. Asetuksen soveltamisalan laajentaminen: laboratoriossa tehtävien antigeenitestien sisällyttäminen hyväksytyihin testityyppeihin

Ennen EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen voimassaolon jatkamista asetuksessa säädettiin, että testaustodistuksia voidaan antaa vain kahdentyyppisten SARS-CoV-2-infektion varalta tehtävien testien perusteella: molekyylitason nukleiinihapon monistustestit (NAAT-testit), mukaan lukien käänteistranskriptaasi-polymeraasiketjureaktioon (RT-PCR) perustuvat testit, ja pika-antigeenitestit, joissa virusproteiinit (antigeenit) osoitetaan lateraalivirtaus-immunomäärityksellä, jonka tulos saadaan alle 30 minuutissa, edellyttäen että testit suorittaa terveydenhuollon ammattilainen tai koulutettu testaaja. Parlamentti ja neuvosto sisällyttivät asetuksen voimassaoloa jatkaessaan laadukkaat laboratoriossa tehtävät antigeenimääritykset niihin testityyppeihin, joista voidaan antaa EU:n digitaalinen koronatodistus. Tarkoituksena oli laajentaa käytettävissä olevia diagnostisia testityyppejä, kun koronavirustestien kysyntä on suurta⁶⁵.

Diagnostisten covid-19-testien tekninen työryhmä, joka vastaa terveysturvakomitean hyväksymän EU:n yhteisen covid-19-taudin antigeenitestien luettelon päivittämisestä, on tarkastellut heinäkuusta 2021 alkaen jäsenvaltioiden ja valmistajien esittämiä ehdotuksia, jotka koskevat laboratoriossa tehtäviä covid-19-antigeenimäärityksiä. Kyseiset ehdotukset on arvioitu samoin perustein kuin pika-antigeenitestejä koskevat ehdotukset, ja terveysturvakomitea on laatinut luettelon laboratoriopohjaisista antigeenimäärityksistä, jotka täyttävät kyseiset kriteerit.

Tämän vuoksi jäsenvaltiot voivat nyt antaa testaustodistuksia ja parantumistodistuksia⁶⁶ EU:n yhteisessä covid-19-taudin antigeenitestien luettelossa mainittujen laboratoriopohjaisten antigeenimääritysten perusteella⁶⁷.

⁶⁴ Ensimmäisen annoksen antaminen merkitään koodilla ”1/3”, toinen annos koodilla ”2/3”, ja kolmas annos koodilla ”3/3”. Rokotettavien lasten iän perusteella voidaan huomata, että 3/3 ei ole tehosteannos vaan perusrokotussarjan viimeinen annos.

⁶⁵ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 2 artiklan 5 kohdan b alakohta.

⁶⁶ Perustuen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse taudista parantumista koskevien todistusten myöntämisestä pika-antigeenitestien perusteella 22 päivänä helmikuuta 2022 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2022/256 (EUVL L 42, 23.2.2022, s. 4) hyväksymiseen. Asetuksessa säädetään, että jäsenvaltio, jossa testi on tehty, voi antaa taudista parantumista koskevan todistuksen myös pika-antigeenitestistä saadun positiivisen tuloksen jälkeen, kun kyseinen testi sisältyy EU:n yhteiseen luetteloon ja sen on tehnyt terveydenhuollon ammattilainen tai koulutettu testaaja.

⁶⁷ https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-11/covid-19_eu-common-list-antigen-tests_en.pdf

2.4.2. Asetuksen soveltamisalan laajentaminen: klinisiin rokotetutkimuksiin osallistuvilla henkilöille annettavat rokotustodistukset

Uusien huolestuttavien SARS-CoV-2-muunnosten ilmaantumisen vuoksi covid-19-rokotteiden jatkuva kehittäminen ja tutkiminen on ratkaisevan tärkeä tekijä covid-19-pandemian torjunnassa. Tässä yhteydessä on tärkeää helpottaa vapaaehtoisten osallistumista klinisiin tutkimuksiin, joissa tutkitaan covid-19-rokotteiden turvallisuutta tai tehoa. Kliinisellä tutkimuksella on keskeinen rooli rokotteiden kehittämisessä, minkä vuoksi vapaaehtoiseen osallistumiseen klinisiin tutkimuksiin on tarpeen kannustaa. Se, että klinisiin tutkimuksiin osallistuvilta henkilöiltä evättäisiin mahdollisuus saada rokotustodistuksia, voisi olla merkittävä este tällaisiin tutkimuksiin osallistumiselle, viivästyttää tällaisten tutkimusten loppuun saattamista ja vaikuttaa kielteisesti kansanterveyteen yleisemmin. Sen vuoksi komissio halusi helpottaa ja kannustaa osallistumista klinisiin rokotetutkimuksiin.

Asetuksen voimassaoloaika jatkettaessa säädettiin⁶⁸, että jäsenvaltiot voivat antaa EU:n digitaalisen koronatodistuksen sellaisten covid-19-rokotteiden meneillään oleviin klinisiin tutkimuksiin osallistuvilla henkilöillä, joille ei ole vielä myönnetty myyntilupaa, riippumatta siitä, onko osallistunut henkilö saanut covid-19-rokote-ehdokasta vai kontrolliryhmälle annetun annoksen, kunhan jäsenvaltioiden eettiset komiteat ja toimivaltaiset viranomaiset ovat hyväksyneet tutkimuksen. Muut jäsenvaltiot voivat hyväksyä tällaiset todistukset perusteeksi luopua vapaata liikkuvuutta koskevista rajoituksista, paitsi jos niiden hyväksyntäaika on umpeutunut tai ne on peruutettu klinisen tutkimuksen päättymisen jälkeen erityisesti sillä perusteella, että covid-19-rokotetta ei ole myöhemmin hyväksytty tai että rokotustodistukset on annettu kontrolliryhmälle annetun lumelääkkeen perusteella osana sokkoutettua tutkimusta.

Kuten edellä 2.1.3.2.1 kohdassa todettiin, terveysturvakomitea hyväksyi 5. lokakuuta 2022 ohjeet yhteisestä lähestymistavasta näiden todistusten hyväksymiseen⁶⁹. Ohjeisiin sisältyy luettelo meneillään olevista klinisistä tutkimuksista, jotka jäsenvaltiot hyväksyvät yhteisesti. Luetteloa päivitetään tarvittaessa.

2.4.3. Rokotustodistusten voimassaoloaika

Kuten maaliskuun 2022 kertomuksessa todettiin, komissio hyväksyi joulukuussa 2021 delegoidun asetuksen (EU) 2021/2288, jossa vahvistetaan sitova 270 päivän hyväksyntäaika perusrokotussarjaa koskeville rokotustodistuksille EU:n sisäistä matkustusta varten⁷⁰. Näitä

⁶⁸ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 5 artiklan 5 kohdan neljäs ja viides alakohta.

⁶⁹ https://health.ec.europa.eu/publications/guidance-mutual-acceptance-eu-digital-covid-certificates-issued-participants-clinical-trials-covid_en

⁷⁰ Komissio oli jo sisällyttänyt ehdotuksen yhdeksän kuukauden pituisesta vakiohyväksyntäajasta 25. marraskuuta 2021 antamaansa ehdotukseen neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana ja suosituksen (EU) 2020/1475 korvaamisesta.

todistuksia ei siis pitäisi hyväksyä, jos viimeisen annoksen antamisesta on kulunut yli 270 päivää.

Komissio hyväksyi 29. maaliskuuta 2022 delegoidun asetuksen (EU) 2022/503⁷¹, jossa säädetään perusrokotustodistusten 270 päivän hyväksyntäaikaa koskevasta poikkeuksesta alaikäisten osalta. Vaikka EMA oli suositellut rokotteiden antamista 12-vuotta täyttäneille nuorille, se huomautti myös, että rokottamista ohjaavien asiantuntijoiden tehtävänä on kussakin jäsenvaltiossa antaa neuvoja oman maansa optimaalista päätöstä ja ajoitusta varten. Kun komissio kuuli jäsenvaltioita, monet niistä katsoivat aiheelliseksi poiketa vakiohyväksyntäajasta näiden alaikäisten osalta riippumatta siitä, tarjottiinko heille tehosterokotteita kansallisella tasolla.

Tällä hetkellä 270 päivän enimmäishyväksyntäaikaa ei sovelleta tehosteannoksista annettuihin rokotustodistuksiin riippumatta siitä, onko todistukset annettu ensimmäisen vai toisen tehosterokotuksen jälkeen. Tämä tarkoittaa, että todistukset hyväksytään nykyään ilman voimassaoloajan päättymispäivää.

2.4.4. Muut asiat

Maaliskuun 2022 kertomuksen jälkeen ei ole tullut esiin uutta tieteellistä näyttöä, johon perustuen voitaisiin muuttaa käytäntöä, jonka mukaan parantumistodistuksia ei anneta vasta-ainetestien tulosten perusteella. Kertomuksessa esitetyt perustelut ovat edelleen ajan tasalla. Parantumistodistusten voimassaoloaikaa koskeva kanta ei myöskään ole muuttunut.

2.5. EU:n digitaalisten koronatodistusten järjestelmään liittyvät kansainväliset näkökulmat

2.5.1. Yhteyksien luominen Euroopan ja kolmansien maiden välille

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa säädetään, että komissio voi antaa vastaavuspäätöksen eli päätöksen, jossa vahvistetaan, että kolmannen maan todistusten on katsottava vastaavan EU:n digitaalisia koronatodistuksia, jotta todistuksen haltijan on helpompi käyttää vapaata liikkuvuutta koskevaa oikeuttaan⁷². Tämän johdosta kyseinen kolmas maa liitetään EU:n yhdyskäytävään. Yksityiskohtaisia tietoja tästä prosessista on lokakuun 2021 kertomuksessa.

EU:n 27 jäsenvaltion lisäksi **49 maata ja aluetta EU:n ulkopuolelta** on liittynyt EU:n digitaalisten koronatodistusten järjestelmään vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden

⁷¹ Komission delegeoitu asetus (EU) 2022/503, annettu 29 päivänä maaliskuuta 2022, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse EU:n digitaalisen koronatodistuksen muodossa annettujen rokotustodistusten hyväksyntäaikaa koskevasta poikkeuksesta alaikäisten osalta (EUVL L 102, 30.3.2022, s. 8).

⁷² EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 8 artiklan 2 kohta.

käyttämisen helpottamiseksi EU:ssa. Järjestelmään liittyneitä maita on siis **yhteensä 76**, ja se onkin suurin yhteentoimivien koronatodistusten järjestelmä maailmassa.

Annettuaan maaliskuun 2022 kertomuksen komissio on vuoden 2022 marraskuun loppuun mennessä hyväksynyt vastaavuspäätökset Bahrainin⁷³, Brasilian⁷⁴, Kolumbian⁷⁵, Ecuadorin⁷⁶, Indonesian⁷⁷, Korean tasavallan^{78,79}, Kosovon^{*80}, Madagaskarin⁸¹, Malesian⁸², Omanin⁸³, Perun⁸⁴, Filippiinien⁸⁵, Seychellien⁸⁶ ja Vietnamin⁸⁷ antamista covid-19-todistuksista.

⁷³ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1099, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2022, Bahrainin kuningaskunnan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 176, 1.7.2022, s. 73).

⁷⁴ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1948, annettu 13 päivänä lokakuuta 2022, Brasilian liittotasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 268, 14.10.2022, s. 43).

⁷⁵ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/533, annettu 1 päivänä huhtikuuta 2022, Kolumbian tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 105, 4.4.2022, s. 60).

⁷⁶ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1100, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2022, Ecuadorin tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 176, 1.7.2022, s. 76).

⁷⁷ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/726, annettu 10 päivänä toukokuuta 2022, Indonesian tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 134, 11.5.2022, s. 34).

⁷⁸ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1096, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2022, Korean tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 176, 1.7.2022, s. 66).

⁷⁹ Oikaisu C2022/5580 komission täytäntöönpanopäätökseen (EU) 2022/1096, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2022, Korean tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 201, 1.8.2022, s. 74).

* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

⁸⁰ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1098, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2022, Kosovon antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 176, 1.7.2022, s. 70).

⁸¹ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1097, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2022, Madagaskarin tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 176, 1.7.2022, s. 67).

⁸² Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/534, annettu 1 päivänä huhtikuuta 2022, Malesian antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 105, 4.4.2022, s. 63).

Asetuksessa ei nimenomaisesti edellytetä, että vastaavuuspäätöstä hakevat kolmannet maat hyväksyvät vastavuoroisesti EU:n digitaalisen koronatodistuksen kyseiseen maahan matkustamista varten. Ennen vastaavuuspäätöksen hyväksymistä komissio on kuitenkin pyytänyt järjestelmällisesti kaikkia asianomaisia kolmansia maita hyväksymään EU:n digitaalisen koronatodistuksen ja takaamaan, että ne noudattavat tietosuojavaatimuksia. Kuten 2.1.3.4 kohdassa selvennetään, kaikkiin osallistumista tavoitteleviin kolmansiin maihin sovelletaan tiukkaa perehdytysprosessia, jolla varmistetaan, että ne noudattavat turvallisuusvaatimuksia.

Saadakseen yleiskuvan vastaavuuspäätösten täytäntöönpanon tilanteesta EU:n edustustot lähettivät kyselylomakkeen kolmansille maille ja alueille, joiden todistuksista on tehty vastaavuuspäätös ja jotka ovat kuuluneet järjestelmään riittävän kauan voidakseen antaa palautetta. Kyselyyn tietoja antaneet 27 maata ja aluetta⁸⁸ ilmoittivat vain muutamista ongelmista, jotka liittyivät rokotos-, parantumis- ja testaustodistuksiin sekä tietosuojaan⁸⁹. Ilmoitettuihin ongelmiin on sittemmin puututtu, tai ne eivät kuulu EU:n toimivaltaan.

⁸³ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1339, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2022, Omanin sulttaanikunnan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 201, 1.8.2022, s. 57).

⁸⁴ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1340, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2022, Perun tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 201, 1.8.2022, s. 60).

⁸⁵ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/1338, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2022, Filippiinien tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 201, 1.8.2022, s. 54).

⁸⁶ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/724, annettu 10 päivänä toukokuuta 2022, Seychellien tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 134, 11.5.2022, s. 28).

⁸⁷ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/725, annettu 10 päivänä toukokuuta 2022, Vietnamin sosialistisen tasavallan antamien koronatodistusten ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/953 mukaisesti annettujen todistusten vastaavuuden vahvistamisesta vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisen helpottamiseksi unionissa (EUVL L 134, 11.5.2022, s. 31).

⁸⁸ Albania, Andorra, Armenia, Benin, El Salvador, Georgia, Israel, Kap Verde, Kolumbia, Libanon, Malesia, Moldova, Monaco, Montenegro, Pohjois-Makedonia, San Marino, Serbia, Seychellit, Singapore, Taiwan, Thaimaa, Togo, Tunisia, Turkki, Yhdistyneet arabiemiirikunnat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Uruguay.

⁸⁹ Eräät maat ilmoittivat esimerkiksi ongelmista tiettyihin rokotteisiin liittyen, joita tietyt jäsenvaltiot eivät hyväksy, mikä on EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen säännösten mukaista. Esiin tuotiin myös ongelmia, jotka koskivat kliinisiin tutkimuksiin perustuvia todistuksia, joita on käsitelty asetuksessa (EU) 2022/1034.

2.5.2. Yhteentoimivuus kansainvälisellä tasolla kehitettyjen järjestelmien kanssa

Yhteentoimivuus kansainvälisellä tasolla käyttöön otettujen teknologisten järjestelmien kanssa pyritään asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti varmistamaan EU:n digitaalisen koronatodistuksen luottamuskehyksellä.

Komissio on jatkanut vuoropuhelua ja yhteistyötä kansainvälisten elinten ja järjestöjen kanssa kartoittaakseen nykyisten teknisten järjestelmien yhteentoimivuuteen liittyviä vaihtoehtoja. G20-ryhmän puheenjohtajamaa Indonesia käynnisti maaliskuussa 2022 WHO:n, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ja maailmanlaajuisen digitaalisen terveyskumppanuuden tukemana pilottihankkeen, jolla testataan teknologisia mahdollisuuksia maailmanlaajuisen covid-19-tautiin liittyvien terveydenhuollon yhteyskäytäntöstandardien yhdenmukaistamiseen. Yhtenä mahdollisuutena olisi kehittää yleismaailmallinen todentamissovellus sellaisten koronatodistusten validoimiseksi, jotka on myönnetty erilaisten teknisten standardien mukaisesti noudattaen täysimääräisesti kansallista lainsäädäntöä ja terveydenhuollon oikeudellisia puitteita. Komissio ja eräät jäsenvaltiot osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin ja jakavat tietoutta, asiantuntemusta ja kokemuksia EU:n digitaalisesta koronatodistuksesta, joka on tärkein maailmanlaajuisesti täytäntöön pantu digitaalinen koronatodistusjärjestelmä.

Komissiolle annettiin 3 päivänä maaliskuuta 2022 hyväksytyssä neuvoston päätöksessä (EU) 2022/451⁹⁰ lupa neuvotella EU:n puolesta EU:n toimivaltaan kuuluvista asioista. Päätöksen liitteenä ovat ohjeet neuvotteluihin pandemioiden ehkäisyä ja niihin varautumista ja reagointia koskevasta kansainvälisestä sopimuksesta sekä kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005), jäljempänä 'IHR', tehtävistä muutoksista. Ohjeissa säädetään, että kansainväliseen terveyssäännöstöön tehtävillä muutoksilla olisi pyrittävä selkeyttämään ja vahvistamaan voimassa olevia sääntöjä muun muassa edistämällä sellaisten uusien digitaalisten välineiden käyttöä, joilla voidaan parantaa niiden täytäntöönpanoa.

EU ja sen jäsenvaltiot antoivat 30. syyskuuta 2022 ehdotuksen IHR:ään tehtävistä muutoksista. Yhden muutosehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa digitaalisten rokotustodistusten käyttö kansainvälisessä matkustuksessa. Tätä ehdotusta ja kaikkia muiden osapuolina olevien valtioiden ehdottamia muutoksia kansainväliseen terveyssäännöstöön käsitellään parhaillaan Maailman terveysjärjestön jäsenistä koostuvassa työryhmässä. Tavoitteena on ehdottaa kohdennettujen muutosten pakettia toukokuussa 2024 pidettävän Maailman terveyskokouksen käsiteltäväksi ja mahdollisesti hyväksyttäväksi.

⁹⁰ Neuvoston päätös (EU) 2022/451, annettu 3 päivänä maaliskuuta 2022, luvan antamisesta aloittaa Euroopan unionin puolesta neuvottelut pandemioiden ehkäisyä ja niihin varautumista ja reagointia koskevasta kansainvälisestä sopimuksesta sekä kansainväliseen terveyssäännöstöön (2005) tehtävistä täydentävistä muutoksista (EUVL L 92, 21.3.2022, s. 1).

2.6. EU:n digitaalisen koronatodistuksen tulevaisuudennäkymät

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 16 artiklan 3 kohdan mukaan tässä kertomuksessa on oltava myös arvio siitä, onko EU:n digitaalisen koronatodistuksen käytön jatkaminen asetuksen soveltamiseksi asianmukaista, kun otetaan huomioon epidemiologinen kehitys ja uusin saatavilla oleva tieteellinen näyttö. Asetuksessa korostetaan myös, että rajoittamatta komission aloiteoikeutta kertomukseen voidaan liittää lainsäädäntöehdotus, jolla lyhennetään asetuksen soveltamisaikaa (nyt 30. kesäkuuta 2023 saakka)⁹¹.

Komissio vahvistaa EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen soveltamisajan osalta, että asetuksen voimassaoloajan jatkaminen kesäkuussa 2022 kesäkuuhun 2023 saakka oli tarpeen, koska covid-19-pandemian kehitykseen liittyi edelleen epävarmuutta. Oli tärkeää välttää tilanne, jossa 30. kesäkuuta 2022 jälkeen olisi vielä voinut olla voimassa tiettyjä kansanterveysyistä asetettuja vapaan liikkuvuuden rajoituksia, mutta EU:n kansalaisilla ei olisi enää ollut mahdollisuutta käyttää tärkeää välinettä, joka oli siihen asti helpottanut vapaata liikkuvuutta⁹².

Kuten komissio on jatkuvasti korostanut, SARS-CoV-2:n leviämisen rajoittamiseksi käyttöön otetut henkilöiden vapaata liikkuvuutta EU:ssa koskevat rajoitukset olisi poistettava heti, kun epidemiatilanne sen sallii. EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämisvaatimus on yksi näistä rajoituksista.

Maaliskuun 2022 kertomuksen ja asetuksen voimassaolon jatkamisen jälkeen omikronmuunnos on erilaisten alamuunnosten muodossa pysynyt EU:ssa hallitsevana muunnoksena⁹³. Omikron on vähemmän vakava kuin aiemmin havaittu deltamuunnos, minkä voidaan ainakin osittain katsoa johtuvan rokottamisen ja aiemman tartunnan suojaavasta vaikutuksesta⁹⁴. Tämän seurauksena ja yhdistettynä kohentuneeseen suojatasoon terveydenhuoltojärjestelmiin kohdistuva paine pysyy tällä hetkellä hallittavissa, myös hetkellisten infektiokuippujen, kuten kesällä 2022 havaitun omikronin BA.4- ja BA.5-alamuunnosten aiheuttaman aallon tai lokakuun 2022 puolivälissä havaitun aallon, aikana. Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) luokitteli 20. lokakuuta 2022 uuden alamuunnoksen BQ.1 sekä sen alalinjat seurantaan edellyttäviksi. Mallinnuksen tuottamien estimaattien perusteella odotetaan, että vuoden 2023 alkuun mennessä yli 80 prosenttia SARS-CoV-2-tapauksista on BQ.1:n ja sen alalinjojen⁹⁵ aiheuttamia (ks. myös ECDC:ltä saadut tiedot liitteessä II).

⁹¹ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 17 artiklan toinen kohta.

⁹² Asetuksen (EU) 2022/1034 johdanto-osan 12 kappale.

⁹³ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/variants-concern>

⁹⁴ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/latest-evidence/clinical>

⁹⁵ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/spread-sars-cov-2-omicron-variant-sub-lineage-bq1-eueea>

Elokuuhun 2022 mennessä jäsenvaltiot olivatkin jo poistaneet kaikki toimenpiteet, jotka vaikuttavat henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen EU:ssa, myös vaatimuksen, että matkustajilla on oltava EU:n digitaalinen koronatodistus. Mikään jäsenvaltioista ei myöskään myöhempien hetkellisten infektiokuippujen aikana ole ottanut uudelleen käyttöön vaatimuksia, joiden mukaan matkustajilla on oltava EU:n digitaalinen koronatodistus. Tämä johtuu siitä, että jäsenvaltioiden sisäisten tekijöiden voidaan nykytilanteessa odottaa vaikuttavan epidemiatilanteeseen vahvemmin kuin rajat ylittävän matkustuksen. Kotimaiset hillitsemistoimenpiteet, kuten kasvomaskin käyttö, ilmanvaihto ja lähikontaktien välttäminen, pikemminkin kuin matkustusrajoitukset, saattavat näin ollen hidastaa tuloksellisesti covid-19:n leviämistä, jos ne toteutetaan varhaisessa vaiheessa ja kattavasti ja yhteisö noudattaa niitä riittävästi⁹⁶. Komission tiedossa ei myöskään ole jäsenvaltioiden suunnitelmia ottaa matkustusrajoituksia uudelleen käyttöön. Kuten myös ECDC on todennut, muunnoksiin ja immuniteettiin liittyvän EU- ja ETA-maiden nykytilanteen perusteella EU:n digitaalisten koronatodistusten käytön vaikutukset ja arvo ovat tällä hetkellä kansanterveyden kannalta vähäiset (ks. ECDC:ltä saadut tiedot liitteessä II).

Komissio katsoo edellä esitetyn perusteella, että EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen tarkoitukset on saavutettu. Asetuksen tavoitteena oli parantaa todistusten haltijoiden mahdollisuuksia käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen covid-19-pandemian aikana sekä osaltaan helpottaa jäsenvaltioiden SARS-CoV-2:n leviämisen rajoittamiseksi EU:n lainsäädännön mukaisesti käyttöön ottamien vapaan liikkuvuuden rajoitusten asteittaista purkamista koordinoitulla tavalla.

Kuten 2. syyskuuta 2022 annetussa tiedonannossakin⁹⁷ todetaan, komissio katsoo kuitenkin, että tulevana talvikuukausina on pysyttävä valppaana. Kuten myös ECDC on todennut, tietyt keskeiset tekijät ovat erityisen ratkaisevia tulevien covid-19-aaltojen ajoittumisen ja laajuuden kannalta. Ensinnäkin rokotteen antama ja luonnollisesti hankittu suoja tartuntaa ja vakavia seurauksia vastaan heikentyy ajan mittaan, mikä vaikuttaa huomattavasti tulevien tartunta-aaltojen todennäköisyyteen ja vakavuuteen. Toiseksi entistä vahvemmin immuunisuojaan kiertävien tai tarttuvien SARS-CoV-2:n (ala)viruslinjojen ilmaantuminen on olennainen tekijä, joka vaikuttaa uusien muunnosten vakavuuden mahdollisten muutosten ohella ratkaisevasti viruksen aiheuttamaan tautitaakkaan. Kolmanneksi covid-19:n ajallisia vaihteluja vahvistaa tai heikentää ihmisten käyttäytyminen. Lopulta voi olla mahdollista, että muut tekijät, kuten ilmasto, aiheuttavat kausivaihteluja, minkä vuoksi covid-19-taakka vaihtelee vuoden mittaan. Mitä tulee seurantaan edellyttävään BQ.1-muunnokseen, vähäisten saatavilla olevien tietojen perusteella ei ole näyttöä siitä, että sen aiheuttama tartunta olisi vakavampi kuin vallitsevina olevien BA.4- ja

⁹⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle, COVID-19 – EU:n valmius- ja reagointitoimien ylläpitäminen: Katse eteenpäin (COM(2022) 190 final).

⁹⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n toimet covid-19-pandemiaan vastaamiseksi: valmistautuminen syksyyn ja talveen 2023 (COM(2022) 452 final).

BA.5-muunnosten aiheuttama. ECDC korostaa edelleen, että jäsenvaltioiden olisi seurattava valppaina sen ilmaantumiseen ja leviämiseen liittyviä merkkejä⁹⁸.

Tässä yhteydessä komissio korosti 14. lokakuuta 2022 antamassaan ehdotuksessa, joka koski EU:ssa matkustamiseen covid-19-pandemian aikana sovellettavan koordinoitun lähestymistavan päivittämistä⁹⁹ (ks. myös 2.1.1 kohta), että EU:ssa ei lähtökohtaisesti enää tässä vaiheessa pitäisi olla käytössä pandemiaan liittyviä vapaan liikkuvuuden rajoituksia. Vain, jos epidemiatilanne huononisi vakavasti, jäsenvaltiot voisivat ottaa uudelleen käyttöön vaatimuksia, joiden mukaan henkilöillä on oltava voimassa oleva EU:n digitaalinen koronatodistus. Tätä määrittäessään jäsenvaltioiden olisi erityisesti otettava huomioon covid-19-taudin aiheuttama rasite terveydenhuoltojärjestelmilleen ja etenkin sairaala- ja tehohoitopotilaiden lukumäärä.

Komissio ei sen vuoksi aio antaa ehdotusta asetuksen soveltamisajan lyhentämisestä ensisijaisesti epidemian valvontaan liittyvistä syistä. Tällainen ehdotus saisi aikaan myös oikeudellista epävarmuutta jäsenvaltioissa ja järjestelmään liittyneissä kolmansissa maissa, jotka pyrkivät suunnittelemaan ja valmistelemaan asetuksen voimassaolon päättymistä.

Komissio ei tässä vaiheessa myöskään aio ehdottaa EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen soveltamisen jatkamista 30. kesäkuuta 2023 päättyvän voimassaoloajan jälkeen. Kuten myös ECDC on korostanut, covid-19-pandemian vaikein vaihe on ohi. Komissio katsoo sen vuoksi, että vapaata liikkuvuutta koskevan perusoikeuden rajoitukset eivät jatkossa todennäköisesti ole perusteltuja. IPCR-verkostossa marraskuussa 2022 tehdyssä kyselyssä kysyttiin, arvioivatko jäsenvaltiot EU:n digitaalisille koronatodistuksille olevan tarvetta EU:n sisäistä matkustusta varten kesäkuun 2023 jälkeen. Yksikään jäsenvaltio ei selkeästi ilmoittanut tällaisesta tarpeesta¹⁰⁰. Komissio arvioi tilanteen uudelleen maaliskuun loppuun 2023 mennessä tehdäkseen lopullisen päätöksen asetuksen soveltamisalaa koskevasta kannastaan.

On myös tärkeä huomata, että komissio antoi 19. syyskuuta 2022 ehdotuksen asetukseksi sisämarkkinoiden hätätilavälineen perustamisesta¹⁰¹. Tällä välineellä aiotaan ottaa käyttöön joustava ja läpinäkyvä mekanismi, jolla voidaan reagoida nopeasti sisämarkkinoiden toimintaa uhkaaviin hätätiloihin ja kriiseihin. Tavoitteena on varmistaa EU:n kriisinhallinnan koordinointi, solidaarisuus ja johdonmukaisuus sekä suojella sisämarkkinoiden toimintaa varmistaen erityisesti henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden jatkumisen. Ehdotuksen mukaan komissiolla ja jäsenvaltioilla olisi myös oikeus perustaa yhteentoimivia digitaalisia välineitä tai tietoteknisiä infrastruktuureja, joilla tuetaan sisämarkkinoiden hätätilavälinettä koskevan asetuksen tavoitteita ja jotka voisivat tarvittaessa olla hyödyllisiä myös EU:n digitaalisen

⁹⁸ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/spread-sars-cov-2-omicron-variant-sub-lineage-bq1-eueea>

⁹⁹ Komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta turvallisen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana annetun suosituksen (EU) 2022/107 muuttamisesta (COM(2022) 681 final).

¹⁰⁰ 13 jäsenvaltiota vastasi ”ei” ja 12 ”ehkä”.

¹⁰¹ COM(2022) 459 final.

koronatodistuksen kaltaisia tarkoituksia varten. Komission ehdotusta koskeva lainsäädäntömenettely on parhaillaan meneillään, joten suunniteltu kehys ei ole vielä käytettävissä.

EU:n digitaalisen koronatodistuksen perustana olevan teknologian maailmanlaajuisen menestyksen vuoksi komissio ja jäsenvaltiot pohtivat parhaillaan mahdollisuuksia ja keinoja tällaisen teknisen rakenteen käyttämiseksi muissakin käyttötapauksissa kuin EU:n sisäisen vapaan liikkuvuuden helpottamisessa, esimerkiksi helpottamaan matkustusta EU:n ja kolmansien maiden välillä. Voitaisiin myös harkita, voidaanko tätä teknologiaa käyttää esimerkiksi terveydenhuollon alan asiakirjojen todentamiseen ja rajat ylittävien digitaalisten terveystalvelujen käytettävyyden ja turvallisuuden edelleen kehittämiseen. Käyttökohteita voisivat olla esimerkiksi rokotuskortit hoidon jatkuvuutta varten, pääsy sähköisiin reseptilääkepalveluihin ja reseptilääkkeiden toimittaminen, pääsy potilaskertomuksiin jne. Tällaiset muut käyttötapaukset voisivat auttaa kansalaisia, jotka hakevat tai saavat terveydenhoitoa muussa kuin omassa jäsenvaltiossaan. Synergioiden varmistamiseksi tällaisten käyttötapauksen mahdollista toteuttamista voitaisiin tutkia kehitettäessä eurooppalaista terveysdata-avaruu¹⁰². Voitaisiin harkita myös aloitteita terveystodistusten digitaalisen yhteentoimivuuden edistämiseksi yleisemmällä tasolla. EU:n tuki tällaisille käyttötapauksille riippuu muun muassa EU:n toimivallasta kyseisellä alalla. Lisäksi komissio korostaa, että tällaiset käyttötapaukset eivät saa rajoittaa EU:n kansalaisten oikeutta harjoittaa vapaata liikkuvuutta.

3. PÄÄTELMÄT

EU:n digitaalisia koronatodistuksia on annettu yli kaksi miljardia kappaletta. Niistä on ollut konkreettista hyötyä EU:n kansalaisille. Ne ovat helpottaneet vapaata liikkuvuutta, kun matkustusrajoitukset vielä katsottiin tarpeellisiksi, ja niiden ansiosta nämä rajoitukset voitiin purkaa koordinoitusti heti, kun se oli mahdollista. Lisäksi EU:n digitaalista koronatodistusta on ollut helppo käyttää ja se on ollut maksuton. Monipuolisuutensa ansiosta sitä on voitu mukauttaa uuteen kehitykseen. EU:n digitaalisen koronatodistuksen kehiksestä on tullut eurooppalainen standardi ja hyvä käytäntö maailmanlaajuisella tasolla, ja järjestelmään on liittynyt 76 maata ja aluetta.

Ilman EU:n digitaalista koronatodistusta EU:n kansalaiset eivät olisi voineet käyttää oikeutta yhteentoimivien rokotus-, testaus- tai parantumistodistusten saamiseen eivätkä olisi saaneet niitä hyväksytyksi muissa jäsenvaltioissa käyttääkseen perusoikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Todistus on osoittanut EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden valmiudet kehittää innovatiivisia ratkaisuja ennätysajassa ja taata samalla EU:n keskeisten arvojen, kuten tietosuojaan ja avoimen saatavuuden, noudattaminen.

¹⁰² COM(2022) 197 final.

Epidemian valvontaan liittyvistä syistä on edelleen järkevää pitää yllä EU:n digitaaliseen koronatodistukseen liittyvää järjestelmää talvikaudella 2022–2023. Komissio seuraa edelleen tiiviisti epidemiatilanteen kehitystä ja erityisesti keskeisiä tekijöitä, jotka ovat ECDC:n mukaan erityisen ratkaisevia tulevien covid-19-aaltojen ajoittumisen ja laajuuden kannalta. Tämän perusteella komissio arvioi tilanteen uudelleen maaliskuun 2023 loppuun mennessä ja päättää, ehdottaako se asetuksen soveltamisen jatkamista vai päättyykö asetuksen voimassaolo kesäkuussa 2023.

Mahdollisuus liikkua jäsenvaltiosta toiseen käyttämällä vain omaa passia tai henkilötodistusta on yksi Euroopan yhdentymisen merkittävimmistä saavutuksista. Jos tätä oikeutta rajoitetaan, myös odottamattomien tapahtumien, kuten maailmanlaajuisen pandemian, perusteella, rajoitukset eivät saa ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä. EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva asetus on lopulta oman menestyksenä uhri. Sen voimassaolon päättyminen osoittaa, että sen tavoitteeksi asetettu rajoittamattoman vapaan liikkuvuuden palauttaminen on saavutettu.